

Emmausschool
Rotterdam

Verder op een goed fundament

Anke Langmuur - directeur
Pim Geurts - adjunct-directeur
Michel van der Linden - taalcoördinator

405 leerlingen
19 groepen
48 leerkrachten
Rooms-katholiek
Schoolgroep 7

*begrijpend lezen · opbrengstgericht werken ·
woordenschat · professionalisering*

‘Alle kinderen die voor een dubbeltje geboren zijn, zijn wat ons betreft euro’s waard.’ Pim Geurts

Aanleiding

De Emmausschool in Rotterdam is een echte binnenstadsschool, met leerlingen van wel 45 verschillende nationaliteiten, waaronder Marokkaans, Turks, Kaapverdiaans, Bulgaars en Pools. De school staat in de vooroorlogse wijk het Nieuwe Westen. Overdag een smeltkroes van culturen, exotische winkels, kleine bedrijfjes en horeca, 's avonds het terrein van groepen hangjongeren. Adjunct-directeur Pim Geurts noemt de Emmausschool ‘een missiepost’: ‘We proberen onze leerlingen een tas vol kennis en ervaring mee te geven, om een goede toekomst tegemoet te gaan. Want wat ons betreft geldt: alle kinderen die voor een dubbeltje geboren zijn, zijn euro’s waard.’ De school heeft twee schakelklassen om kinderen die nog geen Nederlands spreken op te vangen. Na één of twee jaar komen deze leerlingen in een reguliere klas.

Verbeterimpuls

De leerresultaten van de Emmausschool waren al langere tijd niet goed. Met name begrijpend lezen en woordenschat bleven achter. Er moest iets gebeuren. Pim Geurts: ‘We werkten hard, maar hadden geen duidelijk beeld van wat we goed of slecht onderwijs vonden. De impuls om fundamenteel iets te veranderen kwam met het project *Onderwijskansen* (2001-2005). Financiële steun van de gemeente Rotterdam gaf ons de gelegenheid hieraan mee te doen. Dat project kwam precies op het juiste moment.’ Vervolgens greep de school het taal-leesverbetertraject van de PO-raad (2006-2010) aan om begrijpend lezen en woordenschat aan te pakken.

Interventies

De Emmausschool besluit op een aantal punten het onderwijs te verbeteren:

- onderwijsmanagement anders organiseren
- ontwikkelen en monitoren leerkrachtvaardigheden
- nieuwe methoden voor taal, lezen en woordenschat
- streefdoelen formuleren en toetsresultaten analyseren

Onderwijsteam

Pim Geurts wordt verantwoordelijk voor de onderwijskundige ontwikkeling. Naast het ontwikkelen van een missie en een visie hiervoor, stelt hij een onderwijsteam samen dat bestaat uit intern begeleiders, coaches (ervaren leerkrachten van de school) en de taalcoördinator, waarin bovendien alle groepen vertegenwoordigd zijn. Het onderwijsteam ontwikkelt

gezamenlijk het onderwijsbeleid, creëert intern draagvlak en speelt een belangrijke rol bij de invoering van onderwijsverbeteringen. De invoering van het onderwijsteam betekent veel voor de school. Zelf moest Pim Geurts anders leren kijken: ‘Het analyseren van toetsen op schoolniveau heb ik echt moeten leren. Hoe zijn de ontwikkelingen op het niveau van de leerling, de groep, de hele school en dat vergeleken met voorgaande jaren? De streefdoelen die we gesteld hebben zijn daarbij leidend.’

Leerkrachtaudits

Het ontwikkelen van leerkrachtvaardigheden is een speerpunt van de directie en het onderwijsteam. De school zorgt voor intensieve begeleiding van beginnende en nieuwe leerkrachten. Bij gevorderde leerkrachten werkt de school met zogenaamde ‘integrale audits’. Een lid van het onderwijsteam houdt een

‘De kans om te verbeteren hebben we met beide handen aangegrepen.’ Pim Geurts

klassenconsultatie en vinkt letterlijk af welke leerkrachtvaardigheden aanwezig zijn en waar nog ontwikkeling nodig is. Na een functioneringsgesprek volgt een tweede integrale audit. Tijdens het functioneringsgesprek wordt de ontwikkeling van de leerkracht besproken aan de hand van een persoonlijk ontwikkelplan.

Niet iedere leerkracht is blij met deze intensieve 'controle'. 'Wie bepaalt of mijn leerkrachtvaardigheden goed genoeg zijn?' was in het begin een veelgehoorde uitspraak. Pim Geurts vertelt: 'Na een proces van tien jaar is het normaal geworden dat we leerkrachtvaardigheden beoordelen. Leerkrachten zien de investering in hun eigen vaardigheden dubbel en dwars terug in de resultaten van de leerlingen. En dat motiveert ze enorm.'

Streefdoel voor leerkrachten

De integrale audits gaan over algemene didactische vaardigheden, zoals het toepassen van directe instructie, goed klassenmanagement en coöperatieve werkvormen. Zodra de leraren dit voldoende beheersen, komt een scala aan specifieke (vak-)didactische vaardigheden aan de beurt, zoals begrijpend leesstrategieën en interactief voorlezen. Ook hiervoor gebruiken de coaches checklists die tijdens klassenbezoeken worden afgevinkt. Na afloop van de les krijgt de leerkracht feedback en leert daardoor zijn vaardigheden verbeteren. Als een leerkracht minder dan 85 procent van de gewenste vaardigheden laat zien, stellen de leerkracht en de coach samen een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) op. De coach begeleidt en ondersteunt

de leerkracht vervolgens om de achterblijvende vaardigheden verder te ontwikkelen.

Direct toepasbaar maken

Het team van de Emmausschool implementeert het directe instructiemodel en gaat met coöperatieve werkvormen aan de slag. Daarna zijn specifieke taalactiviteiten gericht op begrijpend lezen en woordenschat aan de beurt. Bij de invoering van de nieuwe methoden *Taallesland* en *Nieuwsbegrip* komt de focus zo snel mogelijk te liggen op de juiste toepassing van de vakdidactiek.

Taalcoördinator Michel van der Linden vertaalt de theorie achter de nieuwe methoden naar praktische hulpmiddelen voor de leerkrachten. Zo is er een leidraad voor interactief voorlezen en begrijpend luisteren: een handig overzicht met plaatjes en begrippen waarmee leerkrachten de strategieën kunnen toepassen. Van alle plannen die de school maakt, heeft Michel van der Linden verkorte versies gemaakt. Hij vertelt: 'Een handig naslagwerk is ons zogenaamde *Grote consolideerboek*, dat gebaseerd is op het boek *Met woorden in de weer*. Hierin hebben we overzichtelijk aangegeven voor welk onderdeel je welke werkvormen in kunt zetten en of activiteiten geschikt zijn voor een kleine of grote groep. Leerkrachten kunnen hier direct mee aan de slag.'

Analyseren en vertrouwen

Op basis van een nulmeting van de toetsresultaten in 2001 formuleert de Emmausschool streefdoelen voor de basisvaardigheden.

'We hebben veel vertrouwen in onze leerlingen. Ook zij kunnen hoge resultaten halen.'

Michel van der Linden

De resultaten van de leerlingen worden per taalonderdeel geanalyseerd op leerling-, groeps- en schoolniveau en vergeleken met de scores van eerdere jaren. Als blijkt dat leerlingen op bepaalde onderdelen slecht scoren, zet de school extra ondersteuning in, zowel tijdens als na schooltijd. In het kader van de verlengde schooldag kunnen kinderen extra oefenen met de ict-programma's van de taalmethode.

Pim Geurts is ervan overtuigd dat dagelijks oefenen en herhalen overtuigend werkt. Voor de groep 3 en 4 is tien uur taalleestijd ingeruimd, voor de overige groepen is dat negen uur per week. Naast alle structuur is het volgens hem essentieel om vertrouwen in de leerlingen uit te stralen en hoge verwachtingen te hebben: 'Dat bepaalt of leerlingen de hoge doelen die we stellen ook werkelijk kunnen halen.'

Resultaten

Al snel vertaalt de gedegen en doelgerichte aanpak van de Emmausschool zich in resultaten: bij begrijpend lezen in de middenbouw gaat het gemiddelde van ongeveer 35 procent ABC-score op de Cito-toetsen in 2001 naar bijna 70 procent in 2010. De school is nog niet tevreden; de directie mikt op een score boven de 70 procent. Bij spelling wordt de norm ruimschoots gehaald. De methodegebonden toetsen worden ook beter gemaakt: 75 procent van de leerlingen scoort daarop voldoende.

Uitgelicht

Directe instructie

Uit lesobservaties van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat ongeveer 1 op de 5 leerkrachten moeite heeft de leerstof duidelijk uit te leggen. Ervaren leerkrachten doen dit niet beter dan startende leerkrachten. Veel scholen kiezen voor het model van 'directe instructie'. Dit is een effectieve manier om (nieuwe) leerstof over te dragen. Het model bestaat uit zeven fasen:

- ophalen van voorkennis
- benoemen van het lesdoel
- presentatie van de nieuwe leerstof
- begeleidde (in)oefening
- zelfstandige verwerking
- terugkoppeling/feedback
- periodieke terugblik

Een belangrijke fase is het benoemen van het lesdoel. Hierdoor weten leerlingen wat ze gaan leren. In de terugkoppelingsfase reflecteert de leerkracht hierop. In een goede taal worden vaak interactieve elementen aan het directe instructiemodel toegevoegd. Samen met de groep kan de leerkracht bijvoorbeeld nadenken over strategieën om lees- of spellingproblemen aan te pakken.

Meer informatie: Inspectie van het Onderwijs (2010). *De staat van het onderwijs. Onderwijsverslag 2008/2009*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Effectieve schoolleiding

Op de Emmausschool verplicht de schoolleiding de leerkrachten zich voortdurend te verbeteren. Daarbij is veel aandacht voor algemene en specifieke leerkrachtvaardigheden en voor vakken. De school kenmerkt zich door een professionele schoolcultuur; de directie biedt leerkrachten voldoende professionele ruimte, maar spreekt hen tevens aan op hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs en de resultaten van hun leerlingen. Daarnaast stuurt ze de professionele ontwikkeling van de personeelsleden actief, maar geeft leerkrachten ook een eigen verantwoordelijkheid.

Succesvolle schoolleiders zijn vooral gericht op goede leerlingresultaten door optimalisering van het primaire proces. Dit wordt 'onderwijskundig leiderschap' genoemd. Lang niet alle directeuren zijn onderwijskundig leider. Directeuren besteden hun tijd soms, al dan niet noodgedwongen, voor een groot deel aan zaken die niet direct gerelateerd zijn aan het primaire proces. Zwak leiderschap wordt vaak gezien als een van oorzaken van slecht presterende scholen.

Meer informatie: Inspectie van het Onderwijs (2010). *Zeer zwakke scholen in het basisonderwijs 2006-2010*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs

